Málþing um samgönguáætlun

Samgönguáætlun
Uppbygging og hagræn sjónarmið

Axel Hall

Sérfræðingur

Hagfræðistofnun Háskólans

Viðfangsefni samgönguáætlu

Tilraun til að tengja saman alla þætti samgangna ti svo að yfirsýn náist yfir viðfangsefnið

- Verkfræðileg
- Lagaleg
- Hagræn

Samgönguáætlunin setur breið markmið

- Hreyfanleika
- Hagkvæmni
- Umhverfi og öryggi

Skýr markmiðasetning auðveldar síðar að greina hversu vel hefur til tekist

Samgönguáætlunin gefur yfirsýn

Í samgönguáætluninni hefur verið tekið saman mikið magn upplýsinga um flest svið samgangna á Íslandi, strauma og stefnur

- Upplýsingaskortur hefur hingað til að einhverju leyti hamlað upplýstri umræðu um samgöngumál
- Tilraun til að auka gagnsæi í fjárveitingum hins opinbera til samgöngumála
    - Hvað eru samgönguþættir að kosta skattgreiðendur?
    - Hvernig fjárstreymi í samgöngum lítur út?
    - Yfirsýn yfir verkaskiptingu hjá hinu opinbera og þær stofnanir sem hafa umsjón með samgöngum

mgönguáætlun – uppbygging og árangu

Skiptist í stórum dráttum í tvo hluta

- Staða mála
  - Tekin fyrir staða mála eins og hún er, dregin upp hugsanleg þróun og stefna mörkuð í nokkrum málaflokkum
- Framkvæmdaáætlun
  - Nær til allra þátta í rekstri, viðhaldi og fjárfestingu.
  - Framkvæmdum skipt niður í þrjú fjögurra ára tímabil
    - Mótuð framkvæmdastefna, þar sem útgjöld eru ákveðin fyrir hvert tímabil og hvern lið fyrir sig

‚ræn sjónarmið samgönguáætlu

Meginmarkmið Samgönguáætlunar 2003-2014: "Að hagkvæmni ráði í rekstri og uppbyggingu samgangna"

Hvað felur slík hagkvæmni sér?

- Hagkvæmni í uppbyggingu
  - Að fram fari formleg kostnaðar/ábatagreining við uppbyggingu mannvirkja og byggt sé á niðurstöðum slíkrar greiningar við ákvarðanatöku sem byggi á arðser
- Hagkvæmni í rekstri

Hagkvæmni í rekstri

Í samgöngukerfinu í dag eru tekjur hær en útgjöld fyrir umferð á vegum, en greitt er með flugi og höfnum.

Hlutverk verðs

- Sendir skilaboð um kostnað
- Með réttri verðlagningu er tryggð hagkvær nýting samgöngumannvirkja
- Hvaða verð er hagkvæmt?

Samfélagslegur jaðarkostnaður

ıðarkostnaður er sá breytilegi kostnaður
ndurspeglar kostnað sem hlýst af einu samgönguta
ðbótar. Stranglega séð, getur jaðarkostnaður
reytilegur eftir notendum, eftir tíma- og staðsetningu

tundum endurspeglar jaðarkostnaður breytil
ningakostnað. Því til viðbótar ætti jaðarkostnaðu
ndurspegla skemmdir á innviðum, umferðarþu
ostnað vegna mengunar.

leð því að taka tillit til þessara þátta
ıðarkostnaðurinn breytilegur eftir þyngdum farart
ða fjölda öxla, álags á háannatíma og útblásturs.

Jaðarkostnaður og jaðarkostnaðarreglan

- Jaðarkostnaður felur í sér eftirfarandi þætti
- **Reksturskostnað**: orka, vinnuafl, viðhaldskostnað.
- **Skemmdir og slit á innviðum**: viðhaldskostnaður, innviðum (e. Infrastructure) t.d. endurnýjun slitlags á veg
- **Umferðarþungi og kostnaður skorts:** Kostnaður seinkunar hjá notendum og öðrum sem verður til vegn umferðar. Notkun á innviðum getur ennfremur komið í ve notkun annarra og valdið kostnaði (t.d. flugvél á flugbraut
- **Umhverfiskostnaður**: Loft, vatn, og hávaðamengun.

Slysakostnaður: Kostnaður með tilliti til skemmda á r og tjóns hjá einstaklingum vegna slysa og töpuð framle kjölfarið.

Hagrænn kostnaður samgangna

Fastur kostnaður		Breytilegur kostnaður	
Innri kostnaður	Ytri kostnaður/ ávinningur	Innri kostnaður	Annar ytri kos
ármagns- ɔstnaður: Endurgreiðsla fjármagns Vaxta-kostnaður Ávöxtun ıstur kstrarkostnaður: Viðhaldskostnaður (Veður- og tímatengt) Rekstrarkostnaður Stjórnun	Kostnaður: Hnignun landslags Sjónmengun Ávinningur: Bættar samgöngur og aðgengi byggðar Netáhrif samgöngu-nets Aukinn framleiðni	Breytilegur rekstrarkostnaður: • Rekstrarkostnaður (umferðarstjórnun, löggæsla, hafnsaga) • Notendatengdur kostnaður (malbikun, viðgerðir og endurnýjun)	Loftmengun Vatnsmengun Slys Hávaðamengun Umferðarteppa

Stefna ESB

ömu verðlagningarreglur á að beita á alla flutningsm
 hinum innri markaði.

;jaldtaka samgöngumannvirkja á að byggja á hugta
otandi greiðir, verðleggja á fyrir notkun allra noten
amræmi við þann kostnað sem notendur skapa.

lauðsynlegt er að gjöld endurspegli samfélagsle
aðarkostnað notkunar. Í því felst m.a. kostnaður ve
lysa, umferðartafa, mengunar o.s.frv.

'il að draga úr samkeppnisívilnunum einsta
amgönguþátta á mismunur á gjöldum einungis
ndurspegla mismun á kostnaði.

Iikilvægt er að gjaldtakan stuðli að skilvirkni í þróur
otkun samgöngumannvirkja og leiði til notkunar sem
águ samfélagsins og umhverfisins.

Markmið varðandi gjaldtöku

Á fyrsta tímabili (2003-2006) verði farið yfir flokkun, skráningu og framsetningu ytri og ir kostnaðar vegna uppbyggingar, þjónustu og reksturs samgöngumannvirkja

Stefnt skal að því að í lok annars tímabils (2C 2010) verði kostnaður af samgöngum í heild borinn af notendum

Stefnt skal að því á áætlunartímabilinu að ka hagkvæmni þess að tengja gjaldtöku fyrir notkun samgöngumannvirkja við stað og stu notkunar og taka viðeigandi skref í þá átt.

Framkvæmd hagkvæmrar samgönguáætlunar

- Ef vinna á út frá þessum markmiðum er mikil vinna fram undan!
- Mikið starf hefur verið framkvæmt á þessum vettvangi erlendis
- Helstu verkþættir:
  - Taka saman aðferðir við nýtt kostnaðarmat
  - Meta jaðarkostnaðinn
  - Setja fram verðlagningu sem stuðlar að hagkvæmni